

Research Article

MODEL FOR THE WHOLE SCHOOL APPROACH OF SCHOOL TO DEVELOP
THE RESPONSIBILITY STUDENTS IN PRIMARY SCHOOL

รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

Received: December 11, 2023

Revised: December 27, 2023

Accepted: December 28, 2023

Chaowalit Panpueksa^{1*} and Anucha Kompoung²

ชาวลิต พันธุ์พุกษา^{1*} และอนุชา กอนพวง²

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*Corresponding Author, E-mail: Hkptieo@gmail.com

Abstract

This research aimed at developing model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School. The research methodology had three phases: 1) Study component characteristics responsibility of the whole school approach of school to develop the characteristics responsibility Elementary school students from document and research. Using an interview form conduct a content analysis, from transcripts based on interview forms. 2) Create and checking of model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School. Bring the data obtained from the study in step 1 to draft of model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School, and conducted a group discussion from 9 experts to analyze the content. Then examined the draft of model, using the appropriate evaluation. Data were analyzed using statistics, arithmetic mean and standard deviation. 3) There was the evaluation of model for the whole school approach of school to develop the responsibility Elementary school students in accuracy, suitability, usefulness and possibility. Assessed by school administrators and teachers in educational institutions participating in the leader School of 3 schools, 1 of which were school administrators and 2 teachers in the total 9 persons. Data were analyzed using statistics, arithmetic mean and standard deviation. The findings were as follows: 1) The component analysis of the whole school approach of school to develop the responsibility Elementary school students of 4 components which were: Component 1: Educational Institution Management, Component 2: Learning Management, Component 3: Organizing Activities to Promote Learning, Component 4: Organizing

community relations activities and participation of parents and communities. The components of the nature of 3 aspects of responsibility were self-responsibility, family responsibility, social responsibility. 2) Model which were: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Components, and 4) Results. The result of examining the draft model for the whole school approach of school to develop the responsibility Elementary school students found that; the draft model was suitability at the highest level. 3) Model for the whole school approach of school to develop the responsibility Elementary school students were accuracy at a high level, suitability at the highest level, usefulness at the highest level and possibility at the highest level. The handbook of Model for the whole school approach of school to develop the responsibility Elementary school students overall of accuracy at the highest level, suitability at a high level, usefulness at the highest level and possibility at the highest level.

Keywords: The Whole School Approach, Responsibility, Elementary School Students

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ โดยดำเนินการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์เนื้อหา แล้วดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 3) การประเมินรูปแบบ โดยผู้บริหารและครู จำนวน 9 คน ในโรงเรียนที่เป็นต้นแบบ/แกนนำ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และ (4) ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน องค์ประกอบของลักษณะความรับผิดชอบ 3 ด้าน คือ (1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และ (3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 2) รูปแบบประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) องค์ประกอบ และ (4) ผลที่ได้รับ ร่างรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 3) รูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียนทั้งระบบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ นักเรียนระดับประถมศึกษา

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมโลกส่งผลต่อ ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการขาดคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน และการขาดความตระหนักในหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีและความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาโดยตรง เพราะระบบการศึกษาไทยยังขาดการพัฒนาด้านความรับผิดชอบที่เป็นรูปธรรม ไม่เกิดผลลัพธ์โดยตรงกับนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาควรพัฒนาด้านความรับผิดชอบของนักเรียนอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 คือ

ปัญหาการไม่ตั้งใจเรียนไม่สนใจในที่ครูสอน การคุยกันในห้องเรียน การโดดเรียนหนีเรียนเข้าห้องเรียนไม่ทัน การล้อเลียนหรือแกล้งเพื่อน รวมถึงการขาดทักษะทางสังคม ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ อยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ ในส่วนผู้ปกครองเองก็พบปัญหาที่ลูกขาดความเอาใจใส่ในการเรียน เช่น การไม่ยอมไปโรงเรียน หนีเรียนขาดเรียนบ่อย รวมไปถึงปัญหาด้านอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า และวิตกกังวล นำไปสู่ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ กลายเป็นวงจรของปัญหาการเรียนรู้อันต่อเนื่อง (Sirisophonpiwat, 2017, pp. 2-5)

การบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันขาดความคล่องตัวระบบมุ่งเน้นการบริหารตามกฎระเบียบมากกว่าการบริหารเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมาย เป็นปัญหาสำคัญและมีหลายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การบริหารตามกฎระเบียบ (Rule Driven) เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามกฎระเบียบอาจทำให้ขาดความยืดหยุ่นและความคล่องตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การที่ระบบการศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอาจทำให้ขาดความหลากหลาย การขาดความมีประสิทธิภาพของระบบการศึกษา ซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาด้านความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Office of the Secretariat of the Education Council, 2018, p. 70) เพื่อแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องใช้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เนื่องจากการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นการบริหารงานดำเนินงานเพื่อจัดตั้ง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดผลที่คาดหวังตามเป้าหมาย ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการดำเนินการอย่างครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียนในทุกขั้นตอนของกระบวนการ และอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก็คือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach: WSA) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบดำเนินไปด้วยความราบรื่น ที่มุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนพิจารณาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในลักษณะองค์รวม โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ นำไปสู่การเรียนรู้ โดยการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach: WSA) ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ (Waiyarat, 2013, pp. 64-65)

ด้วยสภาพปัญหาและความสำคัญของคุณลักษณะความรับผิดชอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนได้อย่างสร้างสรรค์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญของแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) และสังเคราะห์

ตัวแปร ที่นำมาใช้ในองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญของคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และสังเคราะห์ตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) จำนวน 6 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านหนองกุลา โรงเรียนบ้านแก่งจูงนาง โรงเรียนวัดปากพิงตะวันตก โรงเรียนบ้านหนองหินโรงเรียนวัดบ้านมุง และโรงเรียนชุมชน 17 บ้านนาตาดี ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตามนโยบายของโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) 2) ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่ได้รับการยอมรับ 3) เป็นโรงเรียนที่พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบที่เป็นต้นแบบ/แกนนำขยายผลให้กับสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นรูปธรรม ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปอุปนิสัย (Inductive Conclusion)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นที่ 2.1 ผู้วิจัยดำเนินการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 2) ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ 3) กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 4) แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน 5) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา 6) ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในระดับประถมศึกษา 7) การพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) และศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ และการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 245 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำข้อมูลจากการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีการได้ตั้งคำพูด (Coding) แล้วจึงนำข้อมูลนั้นไปสู่การปรับรูปแบบ และพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากผู้บริหารและครู ที่เป็นโรงเรียนแกนนำขยายผล ให้กับสถานศึกษาอื่น มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมากกว่า 5 ปี และผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยเครื่องมือประเมินเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 37 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย (Results)

1. ผลศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา

1.1 องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และ 4) ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

1.2 องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว 3) ความรับผิดชอบต่อสังคม

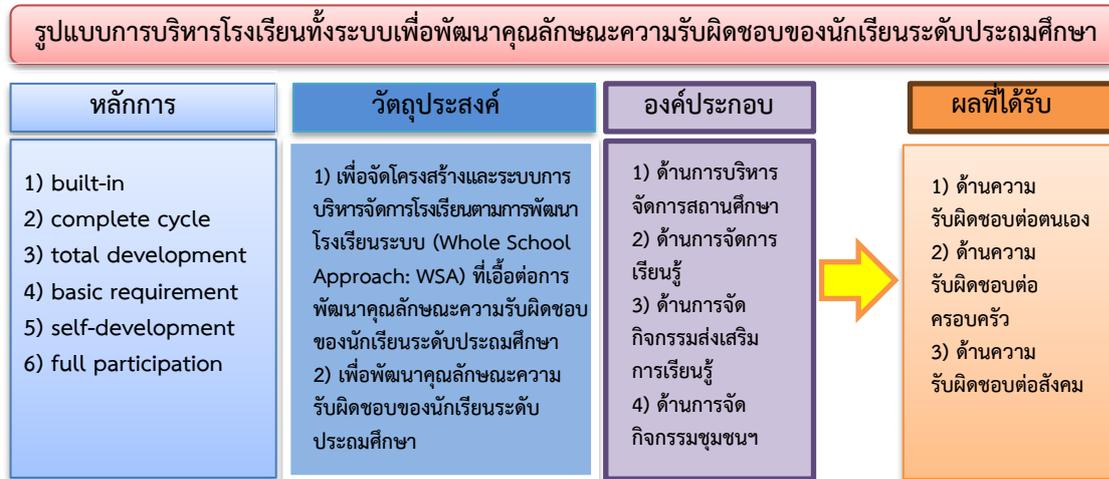
1.3 แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา สรุปผลการประเมินได้ดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และ 4) ผลที่ได้รับ ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

Figure 1

The whole school approach of school to develop the responsibility students in primary school แสดงรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.1.1 หลักการ ประกอบด้วย 6 หลักการ คือ 1) หลักการบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) 2) หลักการจัดให้ครบวงจร (complete cycle) 3) หลักการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) 4) หลักการกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) 5) หลักการส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) 6) หลักการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation)

2.1.2 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

2.1.3 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอก 2) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3)การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) การประเมินผลตามสภาพจริง

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนมีส่วนร่วมเป็น

วิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

2.1.4 ผลที่ได้รับ

1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วย 1) นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อดทน 4) นักเรียนสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประกอบด้วย 1) นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน 2) นักเรียนปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 1) นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) นักเรียนสามารถทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม 3) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) นักเรียนสามารถรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

2.2 ผลการตรวจสอบ พบว่า ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวม มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

อภิปรายผล (Discussions)

จากสรุปผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา พบว่า

1.1 องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดการชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องของ Office of the Basic Education Commission (2013); Equitable Education Fund (2019) ที่กล่าวถึง ตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ การพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม การสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตัวชี้วัดด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การประเมินผลตามสภาพจริง ตัวชี้วัดด้านการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวชี้วัดด้านการจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย

โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน

1.2 องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำประโยชน์แก่สังคม เพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และชุมชน รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม ซึ่งเป็นองค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เนื้อหาจากนักวิชาการต่างๆ ที่สอดคล้องกับ Office of the Secretariat of the Education Council (2018); Worawutbuddhapongs (2010); Sirisoponpiwat (2017); Panich (2012) ทั้งนี้ ได้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของ Office of Academic Studies and Educational Standards (2014, p. 53) ที่ได้นิยาม ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน นิยาม มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อุตุน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด คือ ความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน พฤติกรรมบ่งชี้ คือ การเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง และเป็นในทิศทางเดียวกัน

1.3 แนวทางการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยมุ่งการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ ขยันหมั่นเพียร อุตุน ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง และ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และชุมชน รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pathumrat (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล กล่าวว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะ การบริหารจัดการในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้บรรลุตามจุดประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะตัวผู้บริหารเองและกระบวนการบริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจึงมุ่งพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารด้วยความรู้ ความเข้าใจ แล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้ถูกต้องเหมาะสม

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และ 4) ผลที่ได้รับ ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Office of the Secretariat of the Education Council (2018, p. 5) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ซึ่งความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขยันรับผิดชอบต่อการเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอุตุน เพียรพยายาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kassaro et al. (2021) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของ

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะบุคลิกภาพในนักเรียน คือรูปแบบการบริหารกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและวินัยในนักเรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมการตรงต่อเวลา ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ความสำคัญของการมาโรงเรียนตรงตามเวลาและปฏิบัติตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ กิจกรรมเสริมสร้างการดูแลรักษาสุขภาพ ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีทางสุขภาพและการดูแลรักษาสุขภาพของนักเรียน เช่น การออกกำลังกายและการดูแลอาหาร กิจกรรมออมทรัพย์ ส่งเสริมการออมเงินและการวางแผนการใช้จ่ายของนักเรียน เพื่อเสริมความรับผิดชอบต่อทางการเงินกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงร่วมกันของโรงเรียน กิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ ส่งเสริมความรับผิดชอบในการเข้าแถวและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนด กิจกรรมการเสริมสร้างการปฏิบัติตามกฎระเบียบ สอนให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด กิจกรรมการดูแลความสะอาดภายในบริเวณโรงเรียน ส่งเสริมความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของโรงเรียนโดยการจัดกิจกรรมและปรับปรุงนโยบายการบริหารจัดการในทางนี้จะช่วยเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบในนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบและวินัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพในนักเรียนในทางที่ดีและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sammmon et al. (1995) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประสิทธิภาพว่าประกอบด้วย นักเรียนมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย การสร้างความศรัทธาของครู ให้นักเรียน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้นักเรียน การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมของแต่ละกระบวนการจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในกรดำเนินการพัฒนาและการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาจึงส่งผลให้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Asawapoom (2007, p. 83) ที่กล่าวว่า การตรวจสอบรูปแบบสามารถดำเนินการได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่างๆ ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา และตรวจสอบโดยการทดลอง

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายให้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา โดยจัดประชุม รับฟังความคิดเห็น และหรือมีการวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน รวมทั้งการนิเทศ ติดตามและประเมินผล โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนา ที่ได้จากงานวิจัยนี้

1.2 สถานศึกษาที่มีความพร้อม หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน หรือมีริเริ่มมีความสนใจในการนำรูปแบบไปใช้ ควรดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยจัดประชุม เพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนักเข้าใจและเห็นความสำคัญในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในระดับประถมศึกษา และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนของโรงเรียนและพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น โรงเรียนจึงควรให้การปลูกฝังความรับผิดชอบตามความต้องการของผู้ปกครอง ปัญหาของชุมชนที่โรงเรียน/นักเรียนควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบเป็นต้น รวมทั้ง พิจารณาทบทวน วิสัยทัศน์ ปรัชญาต่างๆ ของโรงเรียนด้วย เพื่อให้ นักเรียนรู้จักตนเอง และเลือกใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตามความเป็นจริงของโรงเรียน

1.2.2 การวางแผนพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การบูรณาการ เข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน 2) การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบโดยนักเรียน และ 3) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ โดยฝ่ายบริหาร

1.2.3 การร่วมกันลงมือปฏิบัติตามคู่มือการใช้รูปแบบ และทำ AAR (After Action Review) เพื่อปรับปรุงแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

1.2.4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับโดยการนำผลจากการนิเทศ ติดตาม ประเมินมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียน ทั้งในระหว่างและหลังการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลเชิงสถิติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ที่ส่งผลต่อเป้าหมายของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมาย

2.2 ควรมีการศึกษาโดยนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อให้มีการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

References

- Asawapoom, S. (2007). Using research to develop a thesis model doctoral level. *Journal Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 2(2), 76-84
- Equitable Education Fund. (2019). *Teacher and school development projects to continually raise the level of education*. Bangkok: Equitable Education Fund.
- Kassar, T., Supakan, P., Yotharak, M., & Krainara, S. (2021). A model management of students discipline activities enhancement in responsibility for students of schools cluster 1 under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 8(3), 210-221.
- Office of Academic Studies and Educational Standards. (2014). *Guidelines for measuring and evaluating learning outcomes. According to the Basic Education Core Curriculum 2008*. Bangkok: Ministry of Education.
- Office of the Basic Education Commission. (2013). *School administration manual in the juristic person management development project*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2018). *Model research and development mechanisms for strengthening discipline in educational institutions at the basic education level responsibility and punctuality*. Bangkok: Ministry of Education.
- Panich, V. (2012). How to create learning for students in the 21st century. *Walailak Journal of Learning Innovations*, 1(2), 3–14.
- Pathumrat, T. (2013). *The model for efficient administration of small-sized schools* (Doctoral dissertation). Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Sammonds, P., Hillman, J., & Mortimore, P. (1995). *Key characteristics of effective schools: A review of school effectiveness research*. London: Institute of Education.
- Sirisoponpiwat, S. (2017). *Developing model for enhancing responsibility values of prathomsuksa 5 students* (Doctoral dissertation). Maha Sarakham: Mahasarakham University.
- Waiyarat, S. (2013). *A participative education management model enhancing learning quality of primary school children within the office of the Basic Education Commission in Northeast Thailand* (Doctoral dissertation). Bangkok: Eastern Asia University.
- Worawutbuddhapongs, P. (2010). *Multimedia development for self - control in promoting the youths' responsibility behavior in studying* (Master thesis). Chiang Mai: Chiang Mai University.